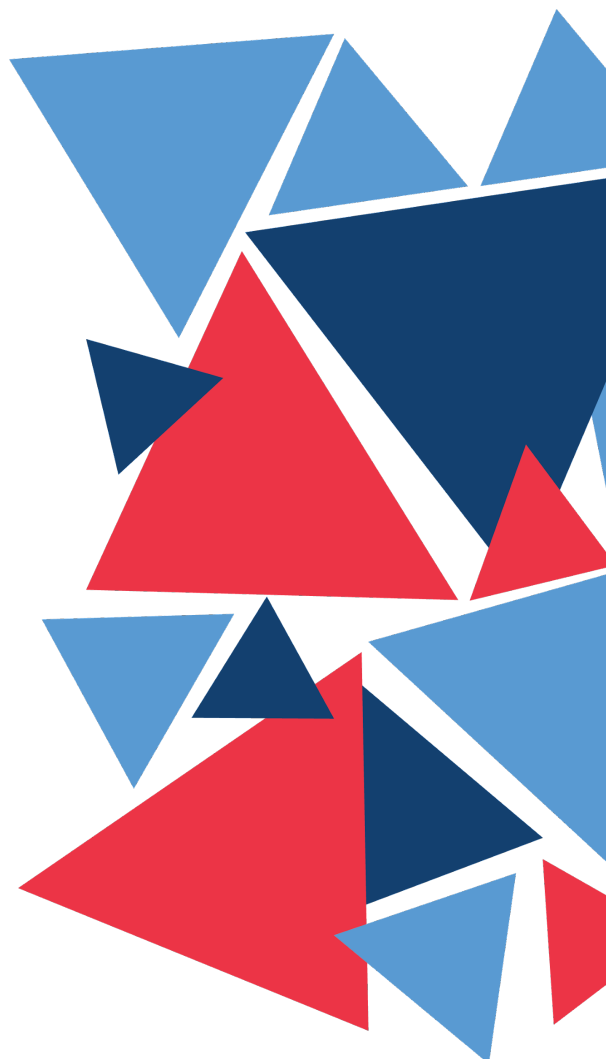

Veřejnost podporuje zapojení odborníků do politického rozhodování

Postoje veřejnosti ke způsobům politického rozhodování

České priority
Červenec 2022

Kontext reportu

Češi se vyznačují velmi nízkou důvěrou v politické špičky a politické instituce. Úroveň důvěry v politické aktéry dokonce patří mezi nejnižší v celé EU. Na druhou stranu česká společnost zaujímá relativně shodný a pozitivní postoj k vědě, vědcům a obecně k odborným poznatkům. Odborníci mají v Česku dokonce takovou podporu, že by široká veřejnost uvítala vyšší míru jejich zapojení nejen do kontroly činnosti politických institucí, ale i do samotného politického rozhodování.

Cílem tohoto reportu je popsat tyto poznatky z průzkumu „**5 minut pro Česko**“, který pro think-tank [České priority](#) zpracovala společnost [Behavio Labs](#). Realizován byl na přelomu let 2021 a 2022 na vzorku 1 000 respondentů. Výstupy jsou dále doplněny o již existující průzkumy Eurobarometer, CVVM a WGM.

Tento report je zpracovaný Českými prioritami a obsahuje grafické výstupy a stručné popisy k nejzásadnějším závěrům zmíněných šetření. Je volně šiřitelný. Pro případné další informace kontaktujte Andreu Vuovou na andrea@ceskepriority.cz nebo Josefa Lochmana josef.lochman@ceskepriority.cz.

Nedůvěra v politické instituce a aktéry

Vrcholní státní političtí aktéři a instituce mají v EU obecně velmi nízkou úroveň důvěry společnosti, nicméně Češi patří mezi ty nejskeptičtější národy (Tabulka 1). Nejvýznamnější rozdíl ve srovnání s průměrem EU je v případě důvěry v parlament (15 p. b.). Nižší důvěra veřejnosti v tuto instituci je pouze ve třech zemích: Slovinsku (19 %), Španělsku (18 %) a Bulharsku (15 %). Z politických institucí Češi naopak více důvěřují regionálním a lokálním samosprávám (rozdíl 5 p. b.). Úroveň nedůvěry dále dokresluje skutečnost, že ostatní instituce (NATO, OSN, armáda, zdravotnictví, média, policie) jsou českou společností lépe vnímány ve srovnání s průměrem EU. Vůbec nejvíce Češi důvěřují zdravotnictví (88 %), armádě (85 %) a policii (75 %).

Tabulka 1: Podíl osob s důvěrou v politické instituce v Česku a EU

Důvěra ve:	vládu	parlament	politické strany	samosprávy
Česko	28 %	20 %	15 %	62 %
EU	37 %	35 %	21 %	57 %

Zdroj: Eurobarometer ([2021](#))

Výsledky Eurobarometru potvrzuje i šetření CVVM zaměřená výhradně na instituce veřejného života¹ a ústavní instituce² v Česku. V průzkumu se projevila vysoká podpora policie (důvěra 79 % lidí) a armády (73 %), v rámci ústavních institucí se ukázala relativně vysoká důvěra v obecní zastupitele: těm důvěřuje celkem 61 % Čechů a starostům obcí dokonce důvěřují necelé tři čtvrtiny obyvatel.

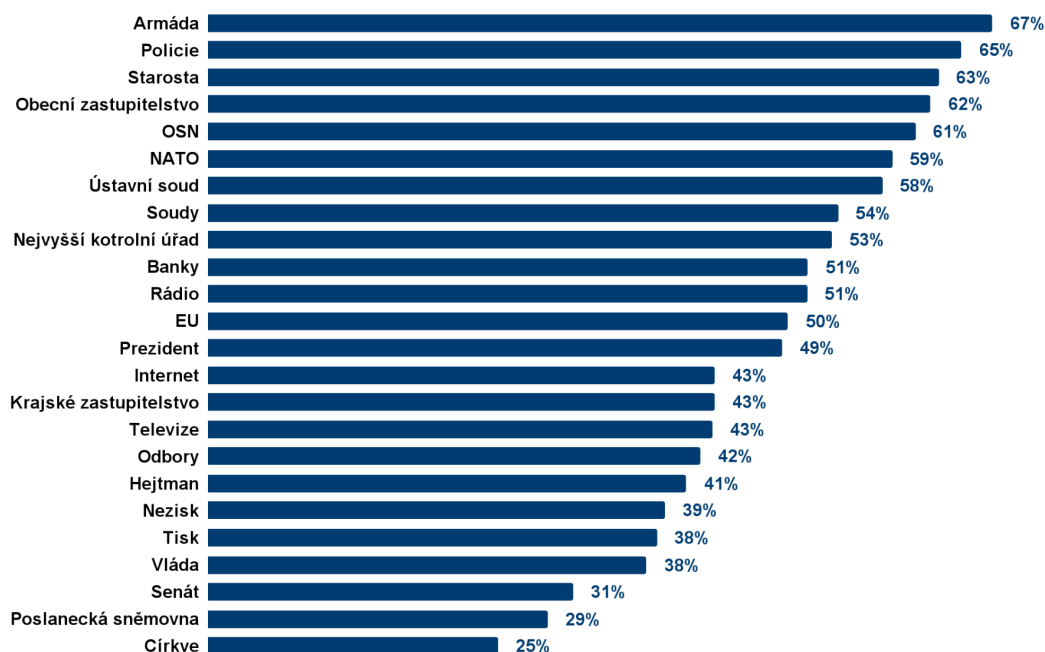
Naopak politickým stranám a hnutím dle CVVM důvěřuje jen 18 % občanů, což je vůbec nejnižší míra důvěry ze sledovaných institucí. Druhá nejhůře hodnocená instituce je tisk, kterému důvěřuje jen 33 % občanů. V rámci ústavních institucí se prokázala nízká důvěra lidí v prezidentovi, vládě, senátu a poslanecké sněmovně; v roce 2021 jim důvěřovala přibližně třetina Čechů.

Celkově dlouhodobá pozorování CVVM ([2022](#)) ukazují, že úroveň důvěry v zákonodárné instituce patří dlouhodobě k nejnižším (Graf 1). Poslanecké sněmovně a senátu mezi lety 2013 až 2022 průměrně důvěřuje méně než třetina společnosti. Mimo centrální politické instituce Češi dlouhodobě málo důvěřují také církvi.

¹ [CVVM \(2022\)](#)

² [CVVM \(2021\)](#)

Graf 1: Desetiletý průměrný podíl společnosti s důvěrou v instituce veřejného života

Zdroj: CVVM ([2022](#))

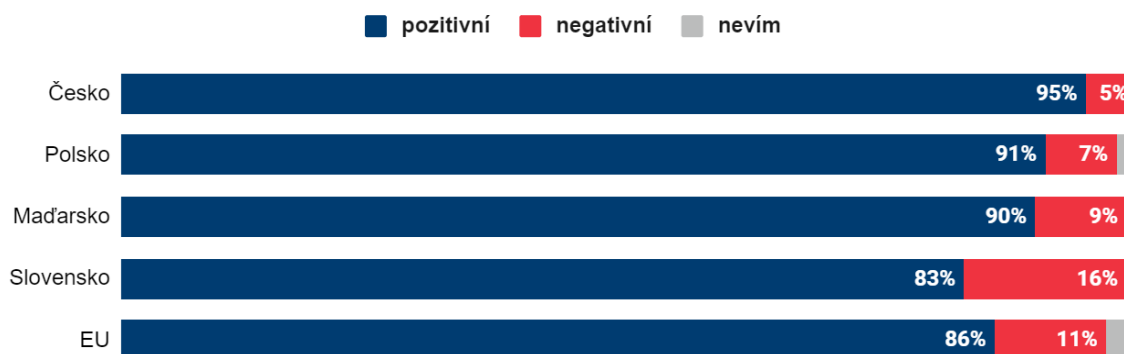
Pozn.: Průměr let 2013–2022. CVVM sleduje důvěru v uvedené instituce v odlišných intervalech. Pro církev, odbory, soudy, nejvyšší kontrolní úřad a ústavní soud zatím nejsou dostupná data za rok 2022. CVVM dále sleduje důvěru v 1) politické strany a hnutí a 2) výzkumy veřejného mínění, nicméně protože doba jejich sběru nedosahuje 10 let, byly v grafu vynechány.

Negativní postoj české společnosti k předním politickým institucím potvrzuje i celosvětový průzkum společnosti WGM ([2021](#)). I v tomto případě patří výsledky Česka k nejhorším v EU; vládě důvěřuje 46 % obyvatel, což je přesně o 38 p. b. méně než v Dánsku, zemi s nejlepšími výsledky. Nižší důvěru než v Česku lze pozorovat pouze v šesti zemích.

Důvěra ve vědu a odborníky

Názor na vědce, vědu a odborné poznatky lze v české společnosti považovat za zcela opačný ve vztahu k důvěře politikům a politickým institucím.

Graf 2: Podíl společnosti považující vliv vědy a technologií na společnost za pozitivní

Zdroj: EUROBAROMETER ([2021](#))

Češi přisuzují vědcům primárně pozitivní vlastnosti: více než polovina českých respondentů v průzkumu Eurobarometru ([2021](#)) považuje vědce za altruistické (přesně 50 %), poctivé (66 %), spolehlivé (76 %), spolupracující (83 %) a inteligentní (97 %). Naopak negativní vlastnosti (arogantnost, úzkoprsost a nemorálnost) vědcům přisuzuje jen 18 % a méně Čechů. Hodnocení Čechů lze v EU považovat za nadprůměrně pozitivní: jedinou pozitivní vlastnost, kterou Češi ohodnotili hůře než je průměr EU je vědomí, co je pro lidi nejlepší. V případě hodnocení spolupracovitosti a inteligentnosti je hodnocení Čechů dokonce nejlepší respektive druhé nejlepší v celé EU.

Kladné je i vnímání pozitivních dopadů vědy a technologií na společnost (Graf 2). Celkem 95 % Čechů se domnívá, že vliv je *velmi* či *spíše* pozitivní, což je ve srovnání s průměrem EU více o 9 p. b. Lepší hodnocení vykázaly pouze čtyři evropské země: Portugalsko (99 %), Švédsko, Estonsko a Irsko (shodně 96 %). Pozitivní dopady vědy na společnost naopak vnímají nejméně Rumuni (72 %).

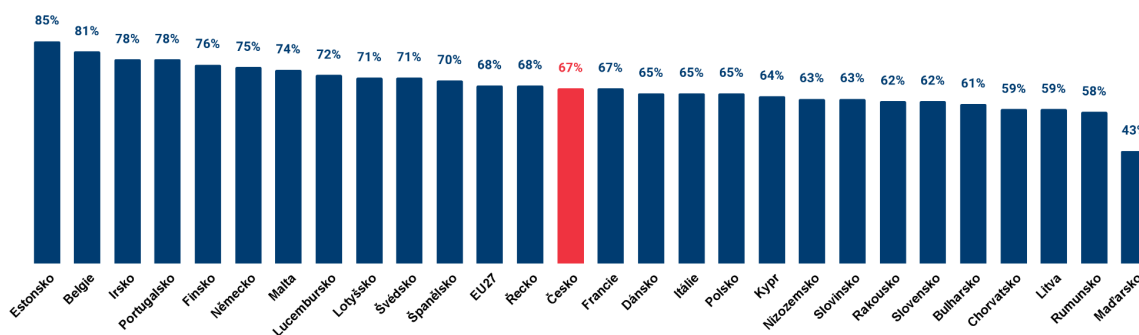
Velmi pozitivní hodnocení vědců a vědy se projevilo i v případě šetření WGM ([2020](#)). Česko patří mezi země EU s nejlepším hodnocením: ve vědce důvěřuje 94 % Čechů, přičemž důvěra ve vědu je dokonce vyšší, dosahuje 96 %. Pouze v sedmi zemích důvěřují lidé vědcům více než v Česku (nejvíce v Belgii s 97 %, a naopak nejméně na Kypru s 76 %) a pouze ve třech zemích důvěřují vědě více (ve Švédsku 97 %, respektive 76 % na Maltě).

Odborné poznatky a politické rozhodování

V souvislosti s informacemi uvedenými v předchozích kapitolách se nabízí otázka, zda by zapojení odborníků a vyšší využívání odborných poznatků do politického života mohlo zvýšit relevanci veřejného rozhodování, a tedy i úroveň důvěry v politické instituce.

Částečnou odpověď přináší průzkum Eurobarometru (2021). Dle výsledků se 67 % Čechů domnívá, že by vědci měli zasahovat do politických debat, aby politická rozhodnutí byla založena na vědeckých poznatcích. Podíl české společnosti, která se tak domnívá, je téměř shodný s průměrem EU, rozdíl je pouze 1 p. b. Rozpětí v názorech na tuto problematiku je relativně široké: nejméně by zasahování vědců do politického rozhodování uvítali v Maďarsku (43 % dotazovaných), a naopak nejvíce v Estonsku (85 %).

Graf 3: Podíl společnosti, která věří, že by vědci měli zasahovat do politických debat

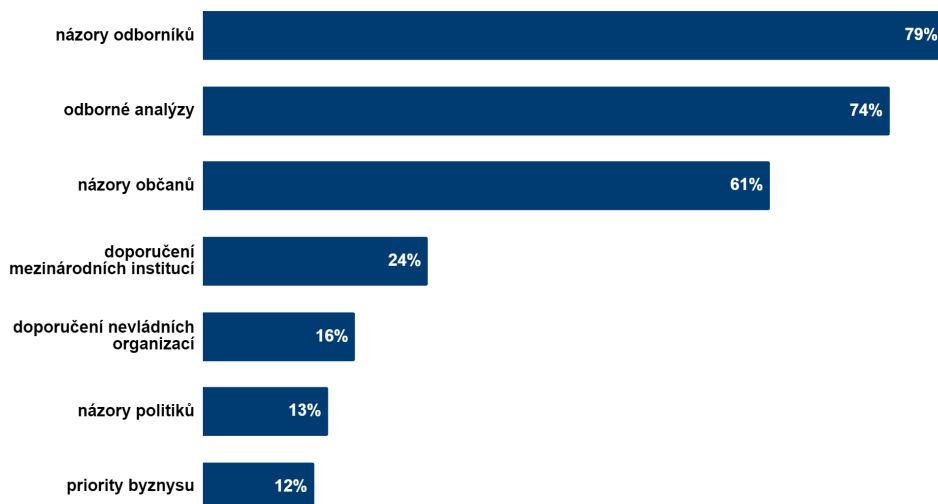

Zdroj: Eurobarometer (2021)

Náš **vlastní průzkum 5 minut pro Česko** ukázal, že názory odborníků a odborné analýzy jsou pro Čechy tím nejdůležitějším podkladem při schvalování zákonů. Jako důležité tyto dva aspekty uvedlo z celkového vzorku 79 %, respektive 74 % dotázaných. *Názory politiků* se navíc ukázaly jako druhý nejméně relevantní podklad po *prioritách byznysu*. Jako důležité je pro schvalování zákonů uvedlo pouze 13 % respondentů (Graf 4). Názory na integraci odborníků a odborných analýz se významně liší v závislosti na typu voličů (Graf 5). Zatímco názory odborníků jsou klíčové jak pro voliče vládní koalice tak opozice³, nevoliči by při schvalování zákonů radši upřednostňovali názory občanů.

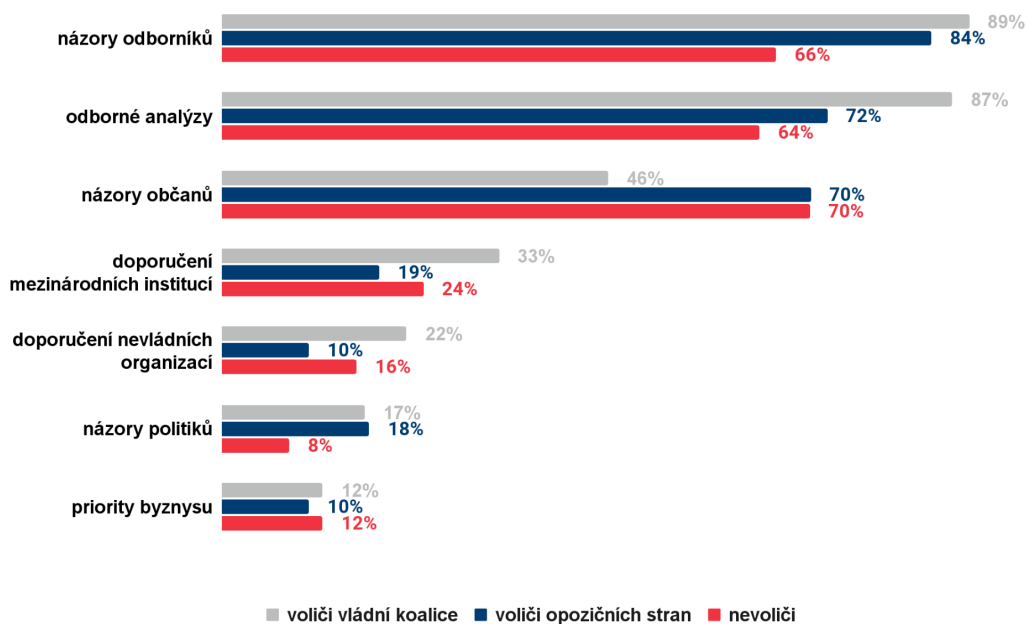
³ Složení vládní koalice a opozice odpovídá rozdělení Poslanecké sněmovny ČR po volbách v roce 2021, kdy vládní koalici tvoří SPOLU a Piráti a Starostové a opozici ANO 2011 a SPD.

Graf 4: Aspekty, které je nezbytné brát v potaz při schvalování zákonů

Zdroj: vlastní šetření 5 minut pro Česko

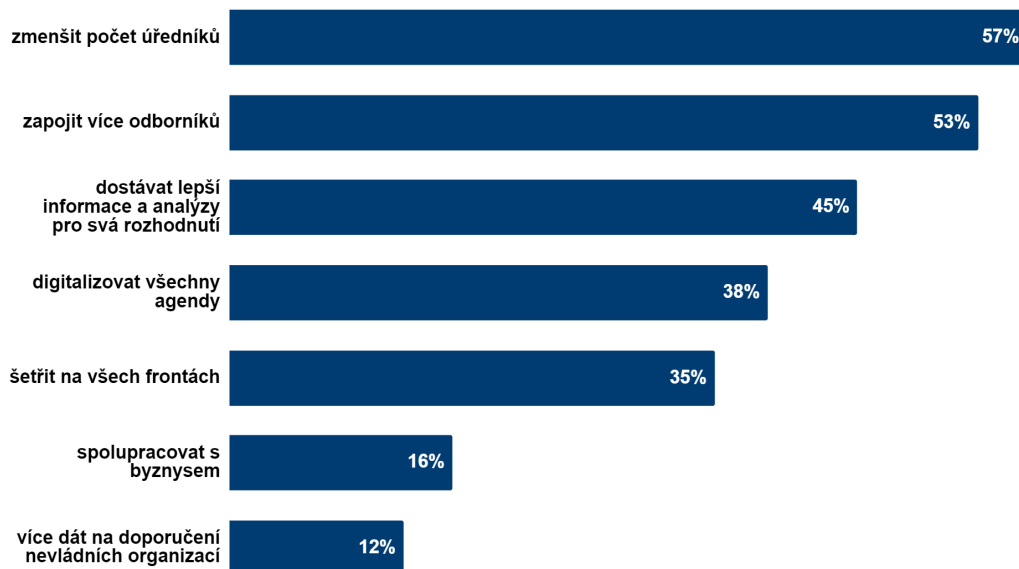
Graf 5: Aspekty, které je nezbytné brát v potaz při schvalování zákonů dle typu voličů

Zdroj: vlastní šetření 5 minut pro Česko

Důležitost odborníků pro veřejné rozhodování se ukázala i u další otázky našeho průzkumu (Graf 6). Dle odpovědí respondentů je *zapojení více odborníků* druhým nejdůležitějším opatřením, které je nezbytné implementovat ve státní správě ČR. Celkem tento aspekt uvedlo jako důležité 53 % respondentů. Do jisté míry zapojení odborníků do veřejného rozhodování potvrzuje i třetí nejdůležitější opatření: *dostávat lepší informace a analýzy pro svá rozhodnutí*, které za důležité považuje 45 % respondentů. Nejdůležitější je dle našeho vzorku *zmenšení počtu úředníků*, což uvedlo 57 % dotázaných. Výsledky se ale liší v závislosti na skupině voličů: pro voliče vládní koalice je prioritou *digitalizace všech agend* (67 %) a *zapojení více odborníků* (64 %), kdežto pro voliče opozičních stran a nevoliče je prioritním opatřením *zmenšení počtu úředníků* (65 % respektive 46 %).

Graf 6: Opatření důležitá v české státní správě

Zdroj: vlastní šetření 5 minut pro Česko

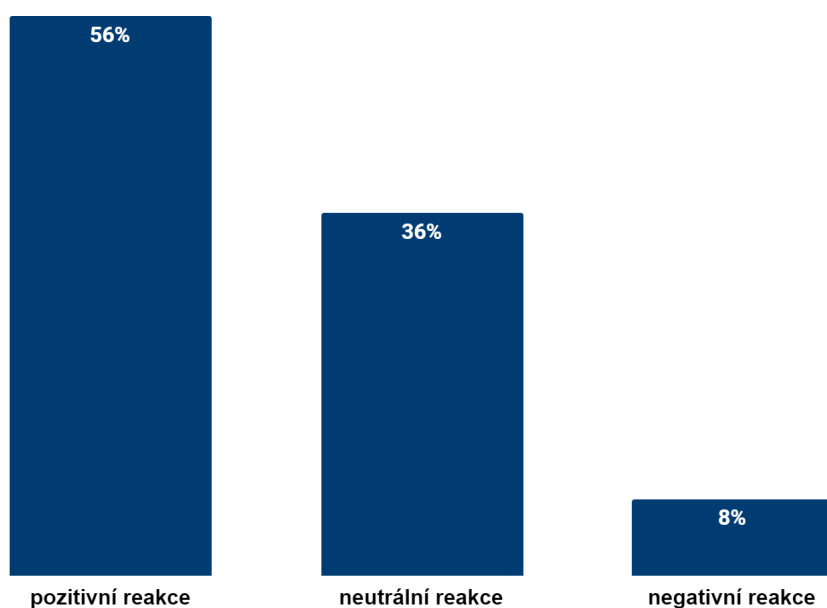
Součástí projektu 5 minut pro Česko byl i návrh na státní výzkumnou instituci, která by zaměstnávala odborníky z různých oblastí, jejichž činnost spočívá v následujících aktivitách:

- u každého zákona spočítají, kolik jeho přijetí bude stát státní rozpočet a jak dopadne na běžného občana,
- plánují priority rozvoje Česka (zdravotnictví, školství, a další) na více než 10 let dopředu,
- a dávají doporučení vládě; jednou za rok veřejně vystaví vysvědčení vládě, jak se priority daří naplňovat; a před volbami spočítají, zda jsou programy politických stran realistické.

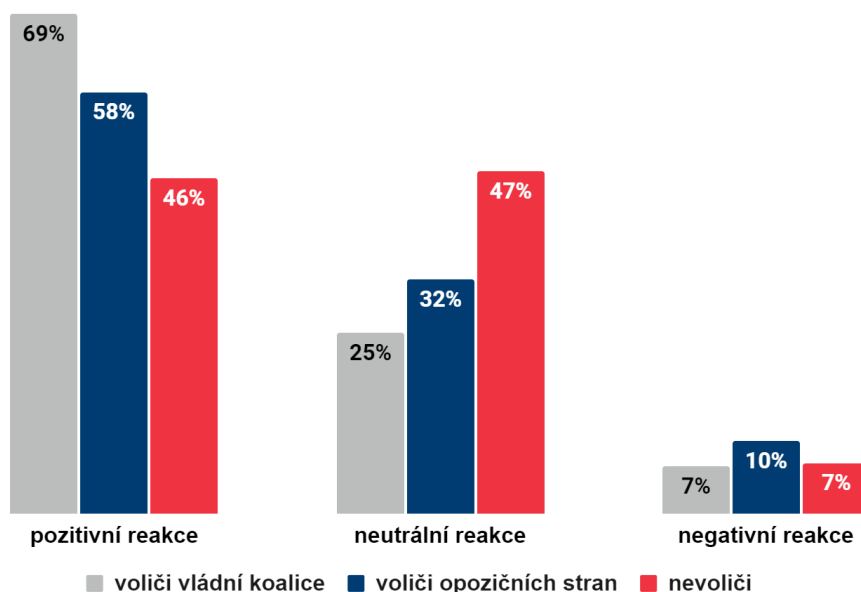
Šetření ukázalo, že by Češi ocenili existenci navržené vládní výzkumné instituce. Negativně na ni nahlíží pouze 8 % dotázaných, přičemž celých 56 % hodnotí instituci pozitivně (Graf 7). Hůře návrh hodnotí nevolíči, rozdíl oproti celému vzorku se ukázal jako statisticky významný jak v případě neutrální, tak pozitivní reakce (Graf 8). Podíl neutrálních reakcí byl oproti celému vzorku vyšší o 11 p. b. a pozitivních o 9 p. b. méně. Naopak vyšší zájem o instituci lze pozorovat u voličů aktuální vládní koalice (SPOLU a Piráti + STAN), pozitivně v tomto případě zareagovalo 69 % respondentů.

Graf 7: Hodnocení navržené výzkumné instituce

Zdroj: vlastní šetření 5 minut pro Česko

Graf 8: Hodnocení navržené výzkumné instituce napříč skupinami voličů

Zdroj: vlastní šetření 5 minut pro Česko

Negativní reakce jsou spojeny s očekáváním vznikem dalších úřednických pracovních pozic, dalšími finančními výdaji české státní správy, nerealností funkce instituce. Dále si respondenti nejsou jistí, zda státní instituce kontrolující vládu dává smysl, očekávají, že bude jednoduše ovlivnitelná. Ze zajímavých komentářů lze dále uvést to, že by kompetence navržené instituce již měly být v agendě stávajících institucí. Zastánci pozitivních reakcí se domnívají, že by taková instituce měla existovat, protože je potřebná, dlouhodobé uvažování v politice dosud chybí. Navržená instituce by navíc dle respondentů přispěla k posunu od politických rozhodnutí směrem k odborným rozhodnutím.

Příloha

Infografika

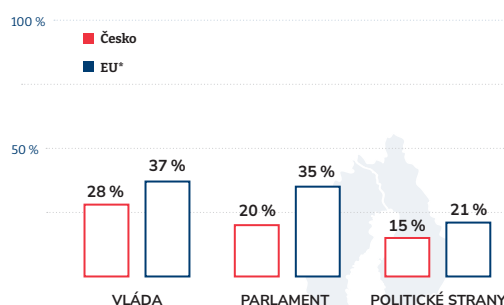
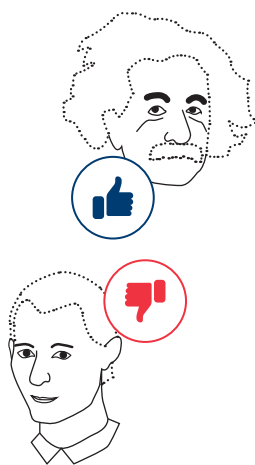
Dejme prostor odborníkům a jejich poznatkům!

Češi a Češky mají malou důvěru v politiky a politické instituce...

Politické instituce mají v EU obecně velmi nízkou úroveň důvěry společnosti. Češi ale patří mezi ty nejskeptičtější národy.

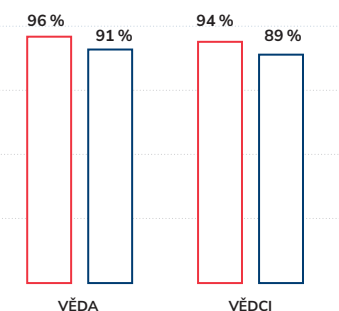
...naopak důvěřují ve velké míře vědcům a odborným poznatkům.

Důvěra ve vědce a vědu je v české společnosti vyšší ve srovnání s průměrem EU.

Podíl občanů Česka a EU, kteří důvěřují politickým subjektům.

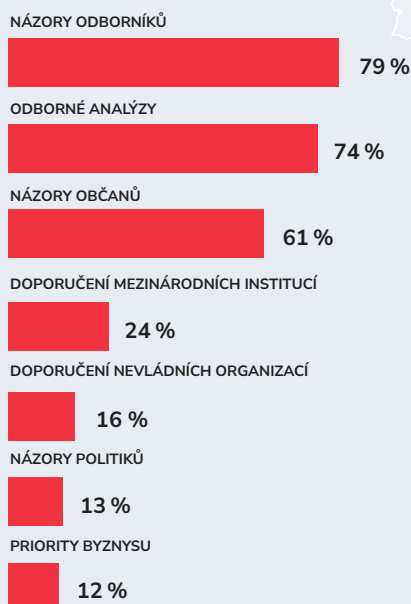
Zdroj: Eurobarometr (2021a)

Podíl občanů Česka a EU, kteří důvěřují vědě a vědeckým poznatkům.

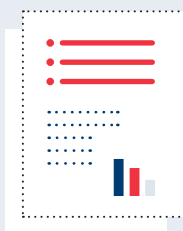
Zdroj: WGM (2020)

Češi by ocenili, kdyby se bral větší ohled na odborné poznatky při politickém rozhodování.

Občané Česka by ocenili využívání odborných poznatků při politickém rozhodování.

V Česku podle průzkumu Českých priorit panuje mezi občany relativní shoda, že v politickém rozhodování je nejdůležitější brát v potaz názory odborníků a odborné analýzy. Toto tvrzení potvrzuje i průzkum Eurobarometru, podle kterého se celých 67 % občanů domnívá, že by vědci měli zasahovat do politických debat.

Podíl občanů Česka a EU, kteří se domnívají, že by vědci měli zasahovat do politických debat.

67%
68%

■ Česko
■ EU*

Zdroj: Eurobarometr (2021b)

Zdroj: 5 minut pro Česko (2022)